

ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ ЯК МОВНОКУЛЬТУРНОГО ЯВИЩА

Ластабеженко Дарина,

*здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту української філології та соціальних
комунікацій, Черкаського національного університету імені Богдана
Хмельницького*

Науковий керівник:

Руденко Наталія

*кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри методики навчання, стилістики і культури
української мови
Навчально-наукового інституту української філології та соціальних
комунікацій,
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

Сучасна українська мова неоднорідна у своєму лексичному складі, значні запаси лексичних одиниць виконують суто розмовну функцію, не належать до літературної мови, але мають важливе соціальне значення. До таких одиниць належить студентський жаргон, який прийнято називати сленгом. «Молодіжний сленг, як і будь-який інший, є тільки лексиконом на фонетичній і граматичній основі загальнонаціональної мови і відрізняється розмовним, а іноді й грубо-фамільярним забарвленням» [1, с. 28].

Мовлення більшості сучасної студентської молоді негативно сприймається викладачами, батьками, представниками старшого покоління. Дійсно, є про що турбуватися: результати останніх досліджень комунікації студентського середовища показують, що ступінь жаргонізації мовлення (визначався в сфері слів-синонімів загальної оцінки «добре» – «погано») перевищує 50% для юнаків та 33% для дівчат («агритися», «кріповий», «аб'юз», «крінж», «хайп» та ін.). Зазначені показники викликають здивування і навіть занепокоєння у викладачів вищого навчального закладу, адже йдеться про студентів – найбільш культурну та освічену частину сучасної молоді.

Молодіжне мовлення є об'єктом посиленої уваги – фахівців з лінгвістики і педагогів, які намагаються зрозуміти мотиви вживання жаргонізмів і на основі цього виробити методику впливу на молодь, аби

спрямувати її мовленнєву поведінку відповідно до загальнолюдських норм. У цьому й полягає вибір: мовленнєва норма, духовна норма – проти антинорми. Жаргон обирає антинорму.

Молодіжне мовлення відображає нестійкий культурно-мовний стан суспільства, яке й саме балансує на межі між літературною мовою та аргю, і демонструє яскравий жанр – занижений стиль мови, що розвиває і норми мови, і норми мовленнєвого етикету – стає звичним не тільки в повсякденному спілкуванні, але й звучить в теле- та радіоефірі. «Характерною особливістю, яка відрізняє молодіжний сленг від інших видів сленгу, є його швидка мінливість, яка пояснюється зміною поколінь» [2, с. 285].

Явище жаргону не нове в мовленні українців. Жаргон – явище, характерне для мовленнєвого розвитку. В різні історичні епохи спільності людей, які були об'єднані однією справою, спільними інтересами, усвідомленням братства, винаходили власні способи усного та писемного спілкування, мета якого полягала в тому, щоб процес комунікації був незрозумілим для інших. Звідси різні прийоми кодування, метафоризації, перенесення значень слів. Один із найяскравіших прикладів – французький верлен, прийом перестановки і заміни складів, який здавна використовується в аргю злочинців і часто в молодіжному жаргоні. Багато подібних винаходів належать сучасним молодіжним школярам, студентам, молодіжним субкультурам.

Можна виділити окремі семантичні групи слів молодіжного сленгу:

- оцінювальне ставлення і судження про людину (душніла, сігма, чітер/ка, шкаф);
- позначення дружніх стосунків (зафрендити, тіммейтер, орг);
- слова для позначення романтичних стосунків (краш, пікмі, шиперити);
- вираження емоційного стану (треш, хайп, жиза);
- соціокультурні явища і їх прояви (хейтити, булити, зависати, срач, ігнорити);
- студентські реалії (гурто/гуртяга, курсач, дедлайн, удальонка);
- позначення людини (чел, чувак);
- позначення субкультури (дедінсайт, альт, неформ, норміс);
- слова на позначення говоріння (базувати, душнити, шпребхати);
- вираження емоцій і дій (агритись, бикувати, кумарити) [3, с. 54-55].

Стихія, яка живить молодіжний жаргон, – все нове, нетрадиційне або, що викидається: молодіжні музичні фанати, мовлення навколо компаній, комп'ютерний жаргон, міське просторіччя, англійська мова та злодійське аргю. Запозичені з літературної мови слова переосмислюються

в ігровому, іронічному сприйнятті: «все в шоколаді»; «мені паралельно», «фіолетово», «по барабану»; «зайнявся»; «переварив» та ін.

Не можна оминати увагою той момент, як виражає емоції у студентському середовищі мова. Психологи не вбачають нічого шкідливого в тому, що у мовленні молоді – невід’ємна складова лайка, грубі слова і навіть лайка, яка визнається нецензурною. Цікаво, що в українському мовленні утворилася ціла лексика «безособово-лайливих» займенників і прислівників: «чортзна-що», «чортзна-хто», «чортзна-куди», «чортзна-як». Часто лайливі вирази адресовані не до співрозмовника, а безпосередньо до нечистої сили. Це відображено в багатьох розмовно-лайливих формулах: «чорт його знає», «чорт не схопить», «чорт забирав» тощо. Такі вислови використовуються заради того, щоб дати свободу почуттям – гніву, злості, роздратуванню, коли щось не ладиться і немає кого звинуватити. Експресивними висловлюваннями є і мовленнєві звороти зі словом «дуля» з використанням відповідного жесту. Раніше цей жест використовувався як оберіг – від хвороб, відьом.

Можна констатувати, що сучасна молодь використовує лайливі звороти як звичайний жест або як спосіб зв’язку у реченні, що не виражає негативних емоцій. Але будь-яке знецінення подібної форми мовлення, навіть позбавлена образливості лайка, спричиняє втрату моральних орієнтирів у мовленні й мисленні, у культурі, красномовності. Більша за все – це виявлення мовленнєвої недбалості, неохайності, примітивності, незнання мовного етикету. Тому використання жаргонних лайливих слів саме для вираження форм мовленнєвого етикету не повинно використовуватися у мовленні молоді, оскільки це вже не вияв самотності, а неповаги до мови і співрозмовника.

Отже, можна твердити, що молодіжний сленг є невід’ємною, хоча і змінною частиною молодіжної культури, що є своєрідним вирізненням молоді з-поміж інших соціальних груп як окремої спільноти, оскільки мова – це первинний ідентифікатор «свій-чужий». Це ще і засіб мовотворення, що дає можливість молодим людям взяти участь у створенні сучасної мови, хай і не завжди це закріплюється у лексичному словнику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бортун К.О. Особливості реалізації словотворчих процесів студентського сленгу на позначення предметів гардеробу (одяг, взуття, аксесуари). *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип.26. Т.1. С.27-32.

2. Гавіланес Джесіка. Структура та функції студентського сленгу. *Матеріали XLV науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету* (НТКП ВНТУ–2016) [Електронне мережне наукове видання] : збірник доповідей. Вінниця : ВНТУ, 2016. С.285-288
3. Демченко Н. В. Особливості студентського сленгу в українській мові. *Мовний простір сучасного світу: тези доповідей VIII Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених*. Національний університет «Києво-Могилянська академія» . Київ : НаУКМА, 2024. С. 53-57